

УДК 378.018.43

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4\(45\)-781-792](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4(45)-781-792)

Марчук Наталія кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та безпекових дисциплін закладу вищої освіти «Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський, <https://orcid.org/0000-0003-3787-4265>

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ В РАМКАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ, ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ

Анотація. Інтернаціоналізація сфери вищої освіти України є наразі необхідною стратегією і важливим процесом, спрямованим на інтеграцію українських університетів у світовий освітній простір, що охоплює багато питань та спрямований на вдосконалення й адаптацію освітніх стандартів до глобальних вимог. Такий процес включає академічну мобільність, участь у міжнародних дослідженнях, впровадження спільних програм навчання, запровадження міжнародних стипендій та грантів, літні навчання по обміну, інші форми інтернаціональної співпраці.

Міжнародна мобільність та обміни здобувачами й педагогами між навчальними закладами відіграють важливу роль у інтеграції українських студентів, викладачів та науковців до європейського академічного простору, а також зміцнюють партнерські відносини між освітніми установами.

Існує ряд переваг та труднощів на шляху реалізації академічної мобільності між українськими та закордонними університетами, особливо враховуючи пандемію коронавірусу та стан України, яка четвертий рік поспіль відстоює свою незалежність та право на існування, даючи відпір російській агресії.

Тому за всебічної підтримки держави, керівництва закладів освіти та міжнародних представників, постійного розвитку інфраструктури, адаптації міжнародних програм та фінансової підтримки студентів й наукових кадрів такі програми є результативними та необхідними для всієї європейської, наукової спільноти та суспільного й глобального розвитку загалом.

Міжнародна академічна мобільність відкриває перед учасниками безліч можливостей для особистісного розвитку та професійного зростання. Це також дозволяє отримувати якісну освіту, обмінюватися досвідом, налагоджувати співпрацю та підвищувати рівень конкурентоспроможності українських навчальних закладів вищої освіти та відповідно їх випускників - майбутніх фахівців, що підніматимуть економічний, соціальний та культурний рівні як всередині країни так і популяризуючи свою рідну країну на міжнародній арені.

Ключові слова: інтернаціоналізація, міжнародна мобільність, вища освіта, міжнародні програми обміну, цифровізація освіти, стандартизація дипломів, університетські альянси, інтернаціоналізація освітніх програм, інтеграція в Європейський освітній простір, студентські гранти, Erasmus+, віртуальна мобільність, комбінована (змішана) мобільність.

Marchuk Natalia Ph. D in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor of the Department of Information Technologies, Physical, Mathematical and Security Disciplines Higher Educational Institution «Podillia State University», Kamianets-Podilskyi, <https://orcid.org/0000-0003-3787-4265>

INTERNATIONAL ACADEMIC MOBILITY WITHIN THE FRAMEWORK OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: DIRECTIONS, BENEFITS, CHALLENGES

Abstract. The internationalisation of Ukraine's higher education sector represents a vital strategy and an essential process aimed at integrating Ukrainian universities into the global educational space. This multifaceted initiative focuses on improving educational standards and adapting them to global requirements. The internationalisation process encompasses academic mobility, participation in international research projects, implementation of joint study programmes, access to international scholarships and grants, and summer exchange opportunities, among other forms of global cooperation.

International mobility and exchanges of students and teachers between educational institutions play an important role in the integration of Ukrainian students, teachers and researchers into the European academic area, as well as strengthening partnerships between educational institutions.

There are a number of advantages and challenges to academic mobility between Ukrainian and foreign universities, especially given the coronavirus pandemic and the state of Ukraine, which for the fourth year in a row has been defending its independence and right to exist, repelling Russian aggression.

Therefore, with the full support of the state, the leadership of educational institutions and international representatives, continuous infrastructure development, adaptation of international programmes, and financial support for students and academic staff, such programmes are effective and necessary for the entire European and scientific community, as well as for social and global development in general.

These programmes offer a wide range of opportunities for personal and professional growth. By facilitating access to quality education, promoting the exchange of experiences, and fostering collaboration, international mobility enhances the competitiveness of Ukrainian higher education institutions. Consequently, these institutions produce graduates who contribute not only to

domestic economic, social, and cultural development but also to the promotion of Ukraine's presence on the international stage.

Keywords: internationalisation, international academic mobility, higher education, international exchange programmes, digitalisation of education, standardisation of diplomas, university alliances, internationalisation of educational programmes, integration into the European Education Area, student grants, Erasmus+, virtual mobility, combined (mixed) mobility.

Постановка проблеми. Процес інтеграції України у європейський простір вимагає приведення у відповідність усіх норм законодавства та сфер життя, зокрема велике значення має - галузь освіти. З кожним днем освіта і навчання в умовах глобалізації та цифровізації виходять за рамки однієї країни і стають транскордонним та багатонаціональним явищем. Тому міжнародна академічна мобільність та обмін є тими складовими, що сприяють розвитку країни, зміцненню її позиції на міжнародній арені та визнання міжнародним співтовариством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття, правове регулювання, значення та шляхи реалізації міжнародної мобільності за участі суб'єктів навчального процесу та кадрів адміністрації закладів вищої освіти в умовах сьогодення є досить популярним питанням, яке досліджують як вітчизняні науковці, так й іноземні дослідники. Зокрема, можна виділити праці таких вчених - С. Вербицька, І. Завгородній, В. Лісовий, Т. Костюк, Т. Жишко, А. Карапетян, Д. Свириденко, Л. Сокур'янська, А. Антонов, І. Ференц, Л. Рамблі, С. Бюргер і Ю. Ланзендорфу, Б. Вачтер, Ю. Тейчлер, К. Дженсон, М. Феррейра, Р. Костас, Ф. Мізікаджі, Х. Баскур та інші.

Мета статті. У даній роботі досліджується питання поняття, основних аспектів, впровадження різних форм та видів міжнародних академічних мобільності та обміну з ціллю визначити необхідність таких програм, виявити їх переваги та недоліки. Для цього розглянемо, які програми міжнародної мобільності є популярними та результативними серед суб'єктів навчального процесу та закладів вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. Порядок забезпечення права та організації програм академічної мобільності для учасників освітнього процесу вищих навчальних закладів на території України чи поза її межами та учасників освітнього процесу іноземних вищих навчальних закладів на території України регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» № 579 від 12 серпня 2015 року [1].

Досліджувана нами тема академічної мобільності традиційно стосувалась здобувачів вищої освіти, наукових та науково-педагогічних працівників, а віднедавна, в контексті питання якості вищої освіти і відповідності євро-

пейським та/або світовим нормами та стандартам, – і навчальних програм та установ.

Міжнародна мобільність у сфері вищої освіти – це процес, за якого студенти, викладачі або науковці мають можливість тимчасово навчатися, викладати чи займатися дослідженнями в університетах або інших освітніх установах за межами своєї країни. Вона є ключовим елементом глобалізації освіти та сприяє культурному обміну, інтеграції знань та професійному розвитку.

Незважаючи на пандемію COVID-19, міжнародна студентська мобільність продовжувала зростати в період з 2018 по 2022 рік.

Іноземні студенти особливо зосереджені на докторських програмах і галузях STEM. Політика щодо утримання іноземних випускників відрізняється: деякі країни пропонують шляхи до роботи та проживання, тоді як інші запроваджують обмежувальні правила щодо віз та працевлаштування [2].

Розглянемо нові форми студентської мобільності та інтернаціоналізації [3].

1. «Віртуальна студентська мобільність (VSM) — це форма мобільності, яка використовує інформаційні та комунікаційні технології для полегшення доступу до навчання й реалізації своїх прав студентами та педагогами. Така мобільність може бути транскордонною та/або міжінституційні академічні, культурні та обмін досвідом і співпраця, які можуть бути кредитними чи ні». У даному випадку досвід показує, що перевага надається віртуальному обміну (Virtual Exchange - VE) та спільному онлайн міжнародному навчанні (Collaborative Online International Learning- COIL).

2. Комбінована (змішана) мобільність, що передбачає поєднання навчання звичайного фізичного обміну студентами з педагогами та віртуальними обмінами (можливість навчатися, здобувати ступінь чи підвищувати кваліфікацію онлайн)

Попри всі позитивні сторони даних форм міжнародної мобільності, існують й певні недоліки. Зокрема, існує багато думок, що у програмі віртуальної студентської мобільності нема необхідності, адже вона може бути замінена на звичайний онлайн курс (який може оформити собі будь-який бажаючий).

Першою досить популярною та відомою програмою є Erasmus+ в рамках Європейського Союзу, яка є найбільшою європейською програмою, яка включає семестрові та річні програми, спрямовані на забезпечення навчальної мобільності студентів; програм взаємного обміну науковими кадрами - викладачами, щоб поділитися досвідом та методиками викладання з метою вдосконалення національних освітніх програм та управління вищими навчальними закладами; партнерства між університетами та організаціями тощо. ЕРАЗМУС+ – це Програма міжнародної співпраці Європейського Союзу з іншими країнами світу у сфері освіти, молоді та спорту. Програма

об'єднує попередні Програми ЄС у сферах освіти, які відкрились для України в 1994 р., професійної підготовки і молоді та додано сферу спорту. Завдяки бюджету понад 28 мільярдів євро, що майже вдвічі більше фінансування порівняно з попереднім етапом. Україна на період конкурсів 2021-2027 рр. має статус Країни не Асоційованої до Програми – країна-партнер Програми та входить до регіону 2 країн Східного Партнерства [4].

Національний Еразмус+ офіс в Україні (проект, що фінансується ЄС) популяризує відкриті можливості для України у сферах освіти, професійної підготовки, молоді та спорт. Команда проводить інформаційні кампанії, тренінги, воркшопи, відкриті ресурси, індивідуальні та групові консультації для потенційних та діючих бенефіціарів: від ідеї до процесів подання та реалізації.

З 2022 року й по сьогоднішній день Європейська Комісія в рамках цієї програми здійснює підтримку українців у зв'язку з повномасштабним вторгненням на територію України та агресією Російської Федерації.

Зокрема, запроваджено спеціальні заходи та гранти на мобільність для негайної підтримки індивідуальних осіб задіяних у сфері шкільної, професійної та вищої освіти, освіти дорослих, молоді та спорту. Виділено 200 мільйонів євро в межах Програми для українських студентів та викладачів та проектів з фокусом на підтримку України. Крім того, команди проектів з розбудови потенціалу вищої освіти змогли скоригувати свою діяльність відповідно до викликів та наслідків воєнного стану та забезпечити переміщені університети додатковим обладнанням [4].

У зв'язку з санкціями та припиненням участі росії та білорусі в Erasmus+ їх бюджет було перенесено для України, що забезпечило більше фінансування українських проектів. З 2022 року для українських професіоналів та організацій стали відкритими ресурси та професійні мережі, зокрема: Європейська платформа шкільної освіти, Електронна платформа для навчання дорослих у Європі, Платформа навчання впродовж життя, Salto Education and Training, SaltoYouth та інші. Понад 3,000 українських вчителів отримали доступ до освітніх ресурсів eTwinning [4].

Основними аспектами програми Erasmus+ є такі: стипендії для студентів, що покривають витрати на навчання, проживання та подорожі; програми доступні для бакалаврів, магістрів, аспірантів; програми підтримки академічних обмінів студентів і викладачів з метою набуття нових знань, умінь та досвіду; розробка спільних освітніх програм між українськими та європейськими університетами, обмін практикою. Програма, що інтегрована в Erasmus+ отримала назву **Tempus/CBHE (Capacity Building in Higher Education)** сприяє модернізації освітніх програм і співпраці між університетами [4].

В Україні реалізація майже всіх аспектів інтернаціональної вищої освіти наразі в незадовільному стані, а благородні та зрозумілі цілі політики

інтернаціоналізації вищого навчального закладу в тій її частині, що стосується міжнародної мобільності залишаються без належної уваги та організаційно-нормативного закріплення. Очільники українських вищих навчальних закладів чи особи, відповідальні за ефективну реалізацію міжнародної діяльності, часто не помічають потенційних переваг експорту/ імпорту освіти (відправлення своїх студентів за кордон, отримання іноземних програм і представництв установ у своїй країні), що тягне за собою проблему неналежного адміністративно-нормативного супроводу і сприяння вхідній та вихідній мобільності [5].

Друге місце у рейтингу популярності займає програма обміну Сполучених Штатів Америки **Fulbright**, яка спрямована на забезпечення обміну педагогами для викладання або досліджень у США, навчання студентів на освітні ступені магістра чи аспіранта, дослідницькі гранти для науковців тощо [6]. Великими перевагами даної програми є те, що Fulbright є глобальною програмою, забезпечує повне фінансування, стипендії, є досить популярною та бажаною як серед студентів так і викладачів, оскільки відкриває великі можливості для особистісного росту та розвитку.

Ще однією важливою програмою є програма для студентів-бакалаврів **Global UGRAD (США)**, яка повністю фінансується американським урядом та дозволяє навчатися протягом одного семестру в американському університеті, приймати участь у культурних і професійних заходах без попереднього досвіду навчання за кордоном [7].

Досить відомою є програма “академічних обмінів” для **DAAD (Німеччина)**, в якій пропонуються стипендії для студентів, аспірантів і молодих дослідників; програми навчання на короткий та на довгий терміни в Німеччині [8]. Також дана програма пропонує гранти для викладачів, науковців з великим вибором програм для різних наук з можливістю вивчення німецької мови.

Великобританія пропонує програму обміну під назвою **Chevening**[9]. В цій програмі уряд пропонує стипендії для здобувачів ступеню магістр, фінансує навчання у провідних університетах Великобританії та здійснює повне покриття витрат, включаючи стипендію.

Програма **Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA)** спрямована на підтримку мобільності, гнучкості та підвищення кваліфікації молодих науковців і дослідників через роботу в міжнародних дослідницьких групах [4].

Велике значення для міжнародної мобільності є програма стипендій UNESCO, яка забезпечує можливість навчатися й робити різноманітні дослідження, наприклад в сферах культури, науки, освіти.

Такі додаткові, але досить важливі програми як **CIVIS** (Європейські університетські альянси для обміну студентами, допомагають створювати мережі співпраці між університетами), програми подвійних дипломів, що

надають можливість отримати дипломи двох університетів та літні школи, що створенні для реалізації короткотермінових програм для навчання за кордоном.

Розглянемо програми, участь у яких стимулює реформування освітньої системи України, підвищення рівня володіння іноземними мовами та адаптацію до європейських стандартів освіти.

Програмою фінансування досліджень та інновацій, яка дозволяє вченим та науковцям та дослідникам з України підвищувати свої вміння, навички, потенціал, обмінюватися досвідом та брати участь у різних міжнародних проєктах, інтегруватися у міжнародні наукові спільноти має назву “Горизонт Європа” [4].

Іншими вагомими напрямками міжнародної мобільності та співпраці є розширення мереж партнерства, що в результаті міжнародних обмінів надає великі можливості для співпраці українських вищих закладів освіти із європейськими освітніми установами та сприяє розвитку та підвищує рейтинг університетів.

Професійна підготовка здобувачів в рамках міжнародної мобільності відкриває доступ до сучасних лабораторій, ресурсів, та співпраці з викладачами з різних країн, що формує новий підхід до навчання, практичного дослідження й наукових досліджень.

Незважаючи на великий внесок в сферу освіти та культури України слід зауважити, що реалізація всіх вищезгаданих форм інтернаціональної мобільності також сприяє формуванню мультикультурного середовища, яке включає в себе взаємодію між представниками різних культур та розвиває толерантність, взаємоповагу й вміння співпрацювати із спільною для науки метою, налагоджує розуміння глобальних викликів та адаптацію до міжнародного контексту.

Також, аналіз дієвості та результативності програм міжнародної мобільності дозволяє виділити ряд переваг та недоліків, що виникають в процесі впровадження.

Зокрема, такими перевагами є:

- інтернаціоналізація освітніх програм;
- цифровізація освіти;
- мобільність викладачів та дослідників;
- надання українським здобувачам та науковцям грантів та стипендій;
- стандартизація дипломів;
- реформування адміністративних процесів у вищих закладах освіти;
- соціалізація, формування культурних та суспільних цінностей;
- сприяння глобалізації суспільства.

Інтернаціоналізація освітніх програм має на меті впровадження сучасних європейських програм з відповідними освітніми планами, стандартами в

освітній процес України для приведення у відповідність з міжнародними стандартами.

Також, як вважає Н. Гуляєва, академічна мобільність це можливість ефективніше розвивати особистий інтелектуальний потенціал та упродовж періоду навчання провчитись один або більше семестрів в іншому вищому навчальному закладі, де готують фахівців з цієї ж спеціальності із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання [10].

Наприклад, участь у програмах **Jean Monnet** стимулює розвиток навчальних курсів, пов'язаних із європейськими студіями [11].

Поділяємо думку дослідниці Т. Жижко, в праці якої вона акцентує увагу на взаємозв'язку між академічною мобільністю та впровадженням Болонського процесу в Україні та зазначає, що «Важливим аспектом впровадження Болонської системи є академічна мобільність, що слугує формуванню відкритого освітнього простору [12].

Також, участь у міжнародних програмах сприяє цифровізації сфери освіти України з впровадженням інформаційних технологій у навчальний процес, що включає: створення освітніх веб-ресурсів, віртуальних площадок, розвиток онлайн-платформ та програм й інструментів для забезпечення дистанційного навчання, що стало досить актуальним в останні роки пандемії та збройної агресії Російської Федерації проти України. Готовність до цифрової трансформації, проектування всіх сфер свого життя із наступним залученням новітніх інноваційних технологій, програм, що їх супроводжують та вміння оперативно та повсякденно ними користуватися є сьогодні є невід'ємною частиною галузі освіти та вимогою до кожного члена суспільства - успішного фахівця своєї справи [13].

Різні проекти та програми спрямовані на мобільність - обмін (в тому числі віртуальний та змішаний) здобувачами та викладачами, зокрема таким прикладом є проєкт Marie Skłodowska-Curie Actions, де українські науковці отримують можливість працювати в провідних університетах та дослідницьких центрах Європи, удосконалюючи свої знання та навички [4].

Великою перевагою та підтримкою для талановитих українців є розширення доступу до грантів та стипендій. Наприклад, програма Erasmus Mundus надає українським здобувачам змогу отримувати гранти на навчання в престижних європейських університетах, що відкриває великі можливості для реалізації здібних студентів як фахівців в майбутньому [3].

Велике значення для обміну професійними кадрами між країнами є стандартизація дипломів, яка сприяє визнанню українських дипломів за кордоном шляхом інтеграції в європейський освітній простір.

Реформи адміністративних процесів університетів з урахуванням європейського досвіду й порад вдосконалює управлінські моделі й підвищує прозорість, ефективність їх діяльності.

Програми міжнародної мобільності акцентують увагу на підтримці соціальних цінностей у суспільстві, постійному сталому розвитку, рівності можливостей та інклюзивності. Це сприяє формуванню в студентів та викладачів цінностей, важливих для побудови глобального суспільства.

Виклики та перспективи з якими зіштовхуються при реалізації програм міжнародної мобільності це: мовний бар'єр (це зумовлює необхідність підвищення володіння англійською мовою серед здобувачів викладачів); потреба у викладачах з міжнародним досвідом, культурні труднощі (існує потреба адаптації до нового культурного середовища, соціуму з іншими традиціями, поглядами, нормами поведінки, що може викликати певні труднощі, особливо на початку); фінансове питання (деякі програми не передбачають грантів чи фінансової підтримки, грошової компенсації забезпечення для участі в міжнародних проєктах, розміщення студентів та забезпеченням необхідним для комфортного перебування, тому виникає необхідність повного чи хоча б часткового забезпечення такої підтримки державою, навчальним закладом чи самостійно), тощо. Як висновок - переваг такої міжнародної співпраці набагато більше. Крім того, подолавши всі виклики та труднощі на шляху реалізації міжнародної мобільності та обмінів, сфера освіти та культури України в перспективі стане міцнішою багатшою та більш модернізованою, зміцнюючи економіку країни та сприяючи суспільному розвитку.

Вищі заклади освіти України використовують власний досвід та надбаний потенціал міжнародних програм для модернізації освітньої системи та досягнення сталого розвитку, щоб подолати виклики та проблеми, які виникають в процесі впровадження.

Міжнародна мобільність та обміни в рамках вищої освіти України створюють додаткові можливості та мають певні позитивні результати для нашої країни.

Наприклад, розширюється міжпредметна (міждисциплінарна) співпраця - залученість та участь у європейських програмах стимулює розвиток проєктів на стику різних наук, зокрема біоінформатики, екології та соціальних наук, що сприяє формуванню нових підходів до вирішення звичайних, а також і складних глобальних питань.

Також, велика кількість європейських програм спрямована на фінансування та забезпечення необхідним стартапів, бізнесу та підприємницьких ініціатив, досліджень інновацій. Це дає змогу для викладачів та студентів отримувати підтримку та можливості отримання нового досвіду, практичних умінь та запуску бізнес-ідей та комерціалізації наукових досліджень та їх вихідних продуктів (розробок).

Метою та кінцевим результатом кожної науки та дослідження є благо людства, покращення життя, глобальні цілі. Тому, саме міжнародна мобіль-

ність розвиває у студентів та педагогів здатність мислити й розуміти глобальні процеси, діяти у критичних ситуаціях та застосовувати знання для вирішення значущих суспільних проблем.

Крім того, дані програми допомагають популяризувати міжкультурну співпрацю та спілкування, взаємодію, роботу у наукових групах, розвиваючи такі якості як комунікація, адаптивність, гнучкість, толерантність, спільна командна робота, що є ключовими елементами спілкування на сучасному ринку праці.

Участь у міжнародному обміні українських студентів та педагогів, науковців підвищує престиж українських університетів, популяризує Україну з культурної, економічної та туристичної точки зору, піднімає її рейтинг.

Досвід у співпраці із закордонними навчальними закладами та урядом (щодо питань освіти і науки) заохочує національні університети проводити відповідні реформи модернізації, розвиватися та рости, використовуючи інноваційні методи, техніки навчання, покращувати процеси управління та адміністрування.

Найбільший вплив міжнародна мобільність здійснює на людський ресурс. Педагоги, студенти та науковці отримують унікальний досвід навчання за кордоном, знайомляться з методами викладання, культурою, традиціями інших країн, знаходять нові знайомства, практикують іноземну мову, отримують доступ до нових наукових ресурсів, результатів досліджень, співпрацюють з новими та талановитими науковцями, долучаються до розробки міжнародних проектів та програм тощо.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши основні аспекти впровадження міжнародної мобільності та обмінів в рамках вищої освіти України приходимо до висновку, що попри важкі часи для розвитку всіх сфер життя у зв'язку із пандемією коронавірусу, повномасштабним вторгненням та постійною збройно агресією Російської Федерації, з якою Україна бореться кожного дня, наша держава продовжує успішно інтегруватися в європейський освітній простір, що значно покращує якість навчання, модернізує навчальні заклади й управлінські процеси, розширює можливості для студентів й педагогів, сприяє цифровізації освіти, надає перспективи для реалізації в житті успішними студентами і зміцнює зв'язки між країнами. Активна міжнародна співпраця у сфері освіти України з іншими країнами дозволить реалізувати науковий потенціал, набуті вміння й досвід, або поділитися власним, зміцнити позиції вчених та розширити базу досліджень й створити єдиний європейський освітній простір.

Міжнародна мобільність та обміни суб'єктами навчального процесу є актуальним і багатогранним процесом, реалізація якого залежить від багатьох чинників і сфер суспільно-політичного життя та впливає на них.

Політика держави у сфері вищої освіти має враховувати вимоги глобалізації та інтернаціоналізації, переймати успішний досвід розвинених країн, приводити у відповідність норми свого законодавства, виявити та усунути прогалини в правовому регулюванні та практичних аспектах щодо впровадження цих процесів інтернаціоналізації та адаптувати найкращі тенденції, які не суперечать національному контексту та будуть корисними й результативними для системи освіти України, її розбудови та реформації.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199> (дата звернення: 14.04.2025).
2. What Are the Key Trends in International Student Mobility? // OECD. 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/what-are-the-key-trends-in-international-student-mobility_2a423a76-en.html (дата звернення: 15.04.2025).
3. Gaebel M. Trends and Priorities in Internationalisation // European University Association (EUA). 2023. URL: https://www.eua.eu/images/site1/events/2023/EQAF/Plenary_I_Gaebel.pdf (дата звернення: 16.04.2025).
4. Erasmus+ Programme Guide: Virtual Exchanges // Erasmus+. 2023. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-1/virtual-exchanges> (дата звернення: 15.04.2025).
5. Костюк Т. О. Міжнародна академічна мобільність: реалії та перспективи галузевого та державного управління процесом // Державне управління: теорія та практика. 2012. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1298> (дата звернення: 17.04.2025).
6. Fulbright Ukraine. URL: <https://fulbright.org.ua/uk/> (дата звернення: 17.04.2025).
7. Програма обміну для студентів бакалаврату вищих навчальних закладів Global Undergraduate Exchange Program (2025-2026). URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/exchanges/global-ugrad-uk/> (дата звернення: 17.04.2025).
8. DAAD Ukraine. URL: <https://www.daad-ukraine.org/uk/> (дата звернення: 17.04.2025).
9. About Chevening. URL: <https://www.chevening.org/> (дата звернення: 17.04.2025).
10. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири // Розбудова менеджмент-освіти в Україні: матеріали VI Міжнародної конференції (м. Дніпропетровськ, 17–19 лютого 2005 року). К.: Навч.-метод. центр – Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2005. С. 76–81.
11. Wachter B., Ferencz I. Student Mobility in Europe: Recent Trends and Implications of Data Collection // European Higher Education at the Crossroads. 2012. Pp. 387–410. URL: <http://www.springerlink.com/content/978-94-007-3937-6#section=1049194&page=3&locus=83> (дата звернення: 17.04.2025).
12. Жижко Т. Академічна мобільність – об’єктивна умова розвитку університетської освіти / Т. Жижко // Вісник інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія: Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 10. – С. 6-10.
13. Марчук Н. Діджиталізація навчального процесу у закладах вищої освіти // Scientific environment of modern human. 2022. С. 45–54. DOI: 10.30888/2663-5569.2022-21-02-001

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. Postanova "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Regulations on the Procedure for Implementing the Right to Academic Mobility"] (2015, August 12) Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199> [in Ukrainian].
2. What Are the Key Trends in International Student Mobility? // OECD. 2022. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/what-are-the-key-trends-in-international-student-mobility_2a423a76-en.html [in English]
3. Gaebel M. Trends and Priorities in Internationalisation // European University Association (EUA). 2023. URL: https://www.eua.eu/images/site1/events/2023/EQAF/Plenary_I_Gaebel.pdf [in English].
4. Erasmus+ Programme Guide: Virtual Exchanges // Erasmus+. 2023. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-1/virtual-exchanges> [in English].
5. Kostiuk T. O. Mizhnarodna akademichna mobilnist: realii ta perspektyvy haluzevoho ta derzhavnoho upravlinnia protsesom [International academic mobility: realities and prospects of sectoral and state management of the process] // *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka - Public administration: theory and practice*. 2012. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1298> [in Ukrainian].
6. Fulbright Ukraine. (n.d.). Retrieved from <https://fulbright.org.ua/uk/> [in Ukrainian].
7. U.S. Embassy in Ukraine. (n.d.). *Global Undergraduate Exchange Program (Global UGRAD)*. Retrieved from <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/exchanges/global-ugrad-uk/> [in Ukrainian].
8. DAAD Ukraine. (n.d.). Retrieved from <https://www.daad-ukraine.org/uk/> [in Ukrainian].
9. About Chevening. Retrieved from <https://www.chevening.org/> [in English].
10. Guliaieva N. M., (2005) Mobilnist vykladachiv i studentiv: problemy ta oriiientyry [Mobility of teachers and students: problems and guidelines] *Proceedings from VI Mizhnarodnoi konferentsii - the VI International Conference*. Rozbudova menedzhment-osvity v Ukraini: materialy. (Pp. 76–81). Kyiv: Navch.-metod. tsentr – Konsortsium iz udoskonalennia menedzhment-osvity v Ukraine. [in Ukrainian].
11. Wachter B., Ferencz I. Student Mobility in Europe: Recent Trends and Implications of Data Collection // *European Higher Education at the Crossroads*. 2012., 387–410. Retrieved from <http://www.springerlink.com/content/978-94-007-3937-6#section=1049194&page=3&locus=83> [in English].
12. Zhyzhko, T. (2010). Akademichna mobilnist – obiektyvna umova rozvytku universytetskoï osvity [Academic mobility – an objective condition for the development of university education]. *Visnyk Instytutu Rozvytku Dytyny. Seriia: Filosofiia. Pedahohika. Psykholohiia*, (10), 6–10. Kyiv: Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova. [in Ukrainian].
13. Marchuk, N. (2022) Didzhytalizatsiia navchalnoho protsesu u zakladykh vyshchoi osvity [Digitalisation of the educational process in higher education institutions] // *Scientific environment of modern human*, 45–54. DOI: 10.30888/2663-5569.2022-21-02-001 [in Ukrainian].